

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Trong thời đại hiện nay, tình trạng đơn phương chấm dứt hợp đồng là một vấn đề vô cùng phức tạp, nhạy cảm và thường xuyên xảy ra trong lĩnh vực lao động. Điều này đặc biệt đúng khi mà mỗi bên trong hợp đồng đều có những quyền lợi và nghĩa vụ riêng. Tuy nhiên, không phải lúc nào cũng có sự tuân thủ các quy định pháp luật giữa các bên khi muốn chấm dứt hiệu lực của hợp đồng lao động (HĐLĐ) trước thời hạn thỏa thuận nên hành vi đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động (ĐPCDHĐLĐ) thường dẫn đến những tranh chấp pháp lý và điều này không chỉ ảnh hưởng đến quyền lợi của các bên mà còn tác động đến sự ổn định của môi trường lao động. Bên cạnh đó, việc thị trường lao động ngày càng phát triển nên việc xác lập quan hệ lao động (QHLĐ) giữa các chủ thể lao động cũng vì thế mà ngày càng gia tăng kéo theo những tranh chấp lao động nói chung và các tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ nói riêng ngày càng nhiều. Từ lâu, những vấn đề liên quan đến lĩnh vực lao động luôn là một vấn đề nhức nhối vì nó gắn liền với thực tiễn đời sống. Đặc biệt là vấn đề về ĐPCDHĐLĐ lại càng nan giải, khó khăn hơn và nhận được sự quan tâm đặc biệt của xã hội vì những tranh chấp luôn xuất phát từ đây.

Tại Tòa án nhân dân (TAND) quận Bình Thạnh, việc xử lý các vụ án liên quan đến ĐPCDHĐLĐ thường xuyên diễn ra. Các vụ án này đều đòi hỏi sự chính xác, công bằng và minh bạch từ phía cơ quan tư pháp, nhằm bảo vệ quyền lợi hợp pháp của từng bên. Qua đó, có thể nhận thấy sự cần thiết của việc tìm hiểu, nắm vững pháp luật và áp dụng đúng đắn về trường hợp ĐPCDHĐLĐ là vô cùng cần thiết, cụ thể là quy trình xử lý, các quy định của pháp luật và thực tiễn thực hiện trong việc giải quyết tranh chấp lao động trên địa bàn quận Bình Thạnh. Đồng thời, cũng nhằm mục đích nâng cao nhận thức về quyền lợi lao động và tạo ra một môi trường lao động lành mạnh, công bằng. Ngoài ra, các quy định về ĐPCDHĐLĐ vẫn còn nhiều bất cập, thiếu sót dẫn đến thực trạng vẫn chưa có sự hài hòa lợi ích giữa các bên và không có tính linh hoạt dù rằng các tranh chấp lao động luôn gắn liền với thực tiễn nên sẽ không có định, đứng yên mà luôn thay đổi, chuyển biến không ngừng. Không phải lúc nào khi ĐPCDHĐLĐ thì người lao động (NLĐ) và người sử dụng lao động (NSDLĐ)

cũng tìm được chìa khóa để giải quyết được bài toán đảm bảo sự hài hòa lợi ích giữa hai bên. Vậy nên, làm thế nào để hành vi ĐPCDHĐLĐ giữa NLĐ và NSDLĐ có được tiếng nói chung và đảm bảo cho sự cân bằng về lợi ích và nghĩa vụ của các bên thì luôn là một câu hỏi, thách thức lớn không chỉ cho các bên trong QHĐ mà còn đối với các quy định pháp luật. Ngoài ra, việc nghiên cứu về đề tài này cũng giúp nhận thức được những rủi ro và hậu quả mà việc ĐPCDHĐLĐ có thể mang lại. Qua đó, giúp cho các bên chủ thể trong mỗi QHĐ có thể tránh được những tranh chấp và mâu thuẫn không cần thiết. Chính vì vậy, việc nghiên cứu về đề tài này là một bước đi vô cùng quan trọng và cần thiết trong việc nâng cao nhận thức, hiểu biết và kiến thức về lĩnh vực pháp luật lao động (PLLĐ). Điều này giúp cho cả NLĐ và NSDLĐ biết rõ về quyền lợi và nghĩa vụ của mình trong trường hợp này vì chỉ khi thông qua sự tìm tòi và học hỏi pháp luật thì mới có thể đạt được sự công bằng và minh bạch đồng thời thúc đẩy sự phát triển bền vững của xã hội.

Xuất phát từ những yêu cầu thực tiễn trên, thông qua quá trình tìm hiểu những cơ sở khoa học và nhận định vấn đề em xin chọn đề tài nghiên cứu cho khóa luận như sau: *“Pháp luật về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động và thực tiễn thực hiện tại Tòa án nhân dân quận Bình Thạnh”*.

2. Tình hình nghiên cứu

Trong thời gian gần đây, ĐPCDHĐLĐ đã trở thành một trong những vấn đề nóng bỏng và đáng quan ngại trong lĩnh vực lao động tại Việt Nam được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm, tìm hiểu. Hiện nay có rất nhiều giáo trình, bài viết, bài báo và các công trình nghiên cứu khoa học liên quan đến lĩnh vực lao động, đặc biệt là các tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ. Bởi vì đây là một lĩnh vực mang tính thời sự luôn nóng hổi cho dù ở bất cứ thời điểm nào nên đã có rất nhiều tác giả, nhà làm luật, nhà khoa học và các nhà hoạch định chính sách đã lựa chọn làm đề tài để làm công trình nghiên cứu khoa học bao gồm các luận án, luận văn cũng như chủ đề để viết các bài viết, sách báo thể hiện dưới nhiều góc nhìn, khía cạnh lý luận và thực tiễn, tiêu biểu có thể kể đến như sau:

Giáo trình Luật lao động Việt Nam của Khoa Luật - Đại học Huế được xuất bản vào năm 2013 bởi nhà xuất bản Đại học Huế; Giáo trình Luật lao động Việt Nam

của Trường Đại học Luật Hà Nội được xuất bản vào năm 2021 bởi nhà xuất bản Công an nhân dân; Giáo trình Luật lao động (tái bản có sửa đổi, bổ sung) của Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh được xuất bản vào năm 2023 bởi nhà xuất bản Hồng Đức; Giáo trình Luật lao động của Trường Đại học Kinh tế - Luật được xuất bản vào năm 2023 bởi nhà xuất bản Đại học quốc gia Thành phố Hồ Chí Minh.

Ngoài các giáo trình đã phân tích, lý giải và làm rõ những vấn đề pháp lý phân chung phía trên thì còn có những công trình chuyên sâu đi vào nghiên cứu cụ thể về trường hợp ĐPCDHĐLĐ như:

Luận án tiến sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Nguyễn Thị Hoa Tâm tại Trường Đại học Luật Thành phố Hồ Chí Minh năm 2013 với đề tài “Pháp luật về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động - Những vấn đề lý luận và thực tiễn”. Luận án này đã thực hiện nghiên cứu những vấn đề lý luận về ĐPCDHĐLĐ và nêu ra sự cần thiết phải điều chỉnh pháp luật ĐPCDHĐLĐ. Luận án còn nêu lên khái quát lịch sử hình thành và phát triển của hệ thống PLLĐ Việt Nam về ĐPCDHĐLĐ trong các giai đoạn từ năm 1945 đến năm 2012, đồng thời so sánh và đối chiếu với các quy định tương tự trong pháp luật của một số quốc gia khác. Bên cạnh đó, luận án còn tiến hành phân loại thực tiễn thực hiện của các quy định về ĐPCDHĐLĐ thành hai nhóm chính là ĐPCDHĐLĐ hợp pháp và ĐPCDHĐLĐ trái pháp luật cũng như quy định về giải quyết quyền lợi và nghĩa vụ cho NLĐ và NSĐLĐ trong các trường hợp này. Trên các cơ sở đó, luận án đề xuất một số giải pháp nhằm tiếp tục hoàn thiện các quy định về ĐPCDHĐLĐ trong Bộ luật Lao động (BLLĐ) 2012 nhằm đáp ứng yêu cầu của thực tiễn khách quan trong điều kiện kinh tế thị trường và xu hướng hội nhập của nước ta hiện nay;

Luận án tiến sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Phạm Thị Thu Phương tại Học viện Khoa học xã hội năm 2019 với đề tài “Giải quyết tranh chấp về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động theo pháp luật Việt Nam từ thực tiễn xét xử của Tòa án nhân dân tại thành phố Hồ Chí Minh”. Luận án tiếp tục hoàn thiện và phát triển cơ sở lý luận của pháp luật về giải quyết tranh chấp ĐPCDHĐLĐ tại TAND. Trên cơ sở kế thừa kết quả nghiên cứu của các công trình khoa học về giải quyết tranh chấp ĐPCDHĐLĐ ở nước ngoài và trong nước, luận án tiếp tục làm rõ

các nội dung, đặc điểm và các vấn đề lý luận cơ bản liên quan đến tranh chấp lao động, đặc biệt là tranh chấp do việc ĐPCDHĐLĐ. Bên cạnh đó, luận án tiến hành phân tích, đánh giá một cách toàn diện những đặc thù của hệ thống về thực trạng và thực tiễn áp dụng PLLĐ Việt Nam hiện hành về việc giải quyết tranh chấp trong trường hợp ĐPCDHĐLĐ của TAND tại thành phố Hồ Chí Minh thông qua việc xem xét các vụ án thực tế để đánh giá cách thức các Tòa án áp dụng pháp luật, những khó khăn và vướng mắc gặp phải trong quá trình giải quyết các tranh chấp này. Luận án này đóng góp vào việc cải thiện quy trình giải quyết tranh chấp lao động tại Việt Nam, đặc biệt là trong bối cảnh lấy kinh nghiệm xét xử từ TAND hai cấp tại thành phố Hồ Chí Minh.

Về luận văn thạc sĩ, có luận văn thạc sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Nguyễn Duy Vinh Quang tại Học viện Khoa học xã hội năm 2017 với đề tài “Đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người lao động theo pháp luật lao động Việt Nam hiện nay”. Luận văn này tập trung nghiên cứu và làm sáng tỏ những quy định của PLLĐ về trường hợp ĐPCDHĐLĐ của NLĐ dựa theo BLLĐ năm 2012. Ngoài ra, luận văn còn nêu lên một số những bất cập, hạn chế còn tồn đọng trong thực tiễn áp dụng các quy định pháp luật về ĐPCDHĐLĐ của NLĐ tại Việt Nam bằng cách dẫn chứng một số trường hợp điển hình liên quan ở thành phố Đà Nẵng. Qua đó, luận văn có cái nhìn sâu sắc, cụ thể hơn về trường hợp này để đưa ra các đề xuất, kiến nghị và giải pháp để hoàn thiện cũng như góp phần xây dựng pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ;

Luận văn thạc sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Nguyễn Thị Thanh tại Học viện Khoa học xã hội năm 2018 với đề tài “Đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người sử dụng lao động theo pháp luật lao động Việt Nam từ thực tiễn thành phố Hà Nội”. Luận văn phân tích khái niệm, nội dung của các quy định pháp luật liên quan đến quyền ĐPCDHĐLĐ theo PLLĐ Việt Nam tại thời điểm nghiên cứu. Đặc biệt, luận văn đi sâu vào các quy định pháp lý về việc ĐPCDHĐLĐ từ phía NSDLĐ, bao gồm các quyền và nghĩa vụ của NSDLĐ khi ĐPCDHĐLĐ cũng như các điều kiện và lý do hợp pháp để thực hiện hành động này. Bên cạnh đó, luận văn còn nghiên cứu thực trạng PLLĐ Việt Nam và thực tiễn thực hiện quyền

ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ ở thành phố Hà Nội thông qua việc xem xét, đánh giá các vụ việc thực tiễn xảy ra tại Hà Nội từ đó đánh giá mức độ tuân thủ pháp luật của NSDLĐ khi ĐPCDHĐLĐ. Cuối cùng, luận văn chỉ ra các vấn đề còn tồn tại trong thực tiễn áp dụng như sự hiểu biết chưa đầy đủ về luật pháp, tình trạng lạm dụng quyền ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ và những bất cập trong việc thực thi pháp luật đồng thời luận văn cũng đề xuất các giải pháp nhằm nâng cao nhận thức và trách nhiệm của NSDLĐ trong bối cảnh thực tiễn tại thành phố Hà Nội;

Luận văn thạc sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Vũ Thị Vui tại Trường Đại học Luật Hà Nội năm 2019 với đề tài “Quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người lao động và thực tiễn thực hiện tại tỉnh Bắc Ninh”. Luận văn đã khái quát, làm rõ được một số vấn đề lý luận chung pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ, bao gồm việc phân tích các điều kiện về căn cứ, trình tự thủ tục bên cạnh các quyền và nghĩa vụ của NLĐ khi thực hiện hành vi ĐPCDHĐLĐ với NSDLĐ. Bên cạnh đó, luận văn còn tiến hành phân tích, đánh giá những kết quả đạt được cũng như những tồn tại trong thực tiễn thực hiện pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ ở tỉnh Bắc Ninh. Từ đây, luận văn đưa ra các định hướng, kiến nghị và giải pháp nhằm hoàn thiện pháp luật cũng như nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ tại tỉnh Bắc Ninh;

Luận văn thạc sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Nguyễn Trọng Nghĩa tại Trường Đại học Luật Hà Nội năm 2020 với đề tài “Đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người sử dụng lao động từ thực tiễn tại tỉnh Lạng Sơn”. Luận văn đã làm rõ được khái quát các vấn đề lý luận cơ bản về ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ và sự điều chỉnh về căn cứ, trình tự thủ tục, hậu quả pháp lý của PLLĐ về trường hợp ĐPCDHĐLĐ từ phía NSDLĐ. Ngoài ra, luận văn còn phân tích, đánh giá khách quan thực trạng pháp luật và thực tiễn thực hiện pháp luật về ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ tại tỉnh Lạng Sơn. Qua đó, luận văn rút ra được những hạn chế, vướng mắc còn tồn tại trong các quy định của pháp luật hiện hành và các khó khăn, thách thức trong thực tiễn thực hiện, thực trạng áp dụng trên địa bàn tỉnh Lạng Sơn. Cuối cùng luận văn đưa ra các giải pháp cụ thể nhằm hoàn thiện khung pháp lý và nâng cao hiệu quả thực

hiện pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ tại địa phương này trong thời gian tới;

Luận văn thạc sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Nguyễn Thị Thanh Huyền tại Trường Đại học Luật Hà Nội năm 2021 với đề tài “Đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động từ phía người sử dụng lao động theo Bộ luật Lao động năm 2019”. Luận văn tập trung nghiên cứu và phân tích các cơ sở lý luận về quyền ĐPCDHĐLĐ từ phía NSDLĐ cùng với các quy định pháp lý hiện hành về vấn đề này bên trong BLLĐ năm 2019, cụ thể là nêu lên các căn cứ, thủ tục và trách nhiệm pháp lý mà NSDLĐ cần tuân thủ khi thực hiện quyền ĐPCDHĐLĐ nhằm đảm bảo tính hợp pháp và hạn chế xảy ra các tranh chấp lao động. Luận văn đi sâu vào các trường hợp cụ thể mà NSDLĐ có quyền ĐPCDHĐLĐ như việc NLĐ không đáp ứng được yêu cầu công việc hoặc có hành vi vi phạm nội quy lao động... Cuối cùng, luận văn tổng kết bằng việc nhấn mạnh rằng quyền ĐPCDHĐLĐ từ phía NSDLĐ cần được thực hiện một cách cẩn trọng, đúng quy định pháp luật để đảm bảo quyền lợi cho cả hai bên trong QHĐLĐ;

Luận văn thạc sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Nguyễn Tri Phương tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế năm 2022 với đề tài “Pháp luật về quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người lao động, qua thực tiễn tại các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Gia Lai”. Luận văn tập trung vào nghiên cứu các quy định pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ theo PLLĐ Việt Nam bao gồm các điều kiện, quy trình thủ tục thực hiện và hậu quả pháp lý liên quan của NLĐ khi thực hiện quyền này. Đồng thời, luận văn khảo sát và đánh giá thực tiễn áp dụng pháp luật về ĐPCDHĐLĐ của NLĐ tại các doanh nghiệp trên địa bàn tỉnh Gia Lai. Qua đó, luận văn xem xét các yếu tố ảnh hưởng đến việc áp dụng pháp luật, xác định các khó khăn, vướng mắc mà NLĐ cũng như doanh nghiệp đã và đang gặp phải từ đó đưa ra các nhận xét về tính hiệu quả của các quy định pháp luật và quá trình thi hành tại các doanh nghiệp ở tại tỉnh Gia Lai. Dựa trên các phân tích, luận văn đề xuất các giải pháp, đưa ra các kiến nghị nhằm xây dựng và hoàn thiện pháp luật để có thể nâng cao hiệu quả bảo vệ quyền lợi của NLĐ khi họ ĐPCDHĐLĐ.

Luận văn thạc sĩ luật học chuyên ngành Luật kinh tế của tác giả Nguyễn Văn Thạch tại Trường Đại học Luật, Đại học Huế năm 2023 với đề tài “Pháp luật về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động ở Việt Nam”. Luận văn tập trung nghiên cứu các quy định pháp luật về việc ĐPCDHĐLĐ trong bối cảnh PLLĐ Việt Nam hiện hành. Luận văn phân tích các căn cứ, trình tự thủ tục, quyền lợi và nghĩa vụ liên quan đến việc ĐPCDHĐLĐ cả từ phía NLĐ và NSDLĐ. Tác giả cũng đánh giá những điểm tiến bộ và hạn chế của pháp luật hiện hành qua đó so sánh với các quy định trước đó và luật pháp của một số quốc gia khác. Ngoài ra, luận văn xem xét những thách thức trong việc áp dụng các quy định này vào thực tiễn cũng như nêu lên thực trạng pháp luật Việt Nam về ĐPCDHĐLĐ của NLĐ, NSDLĐ và đưa ra các định hướng, giải pháp nhằm hoàn thiện khung pháp lý về ĐPCDHĐLĐ từ đó hướng tới việc nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật và bảo vệ quyền lợi của các bên trong QHLD tại Việt Nam.

Bên cạnh các giáo trình, luận án, luận văn còn có một số bài báo, bài viết mang tính nghiên cứu, trao đổi đưa lại nhiều góc nhìn khác nhau về vấn đề mà đề tài lựa chọn, thực sự hữu ích cho công tác hoàn thiện pháp luật về ĐPCDHĐLĐ cụ thể:

Bài viết “Giải quyết tranh chấp về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người sử dụng lao động - Một số vướng mắc và hướng hoàn thiện” của tác giả Phạm Thị Thu Phương được đăng trên tạp chí Tòa án nhân dân số 19 năm 2018. Bài viết khoa học này tập trung phân tích một số trường hợp cần phải sửa đổi, bổ sung trong giải quyết tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ bao gồm các trường hợp NLĐ không còn đáp ứng tiêu chí tuyển dụng của NSDLĐ và nghĩa vụ cung cấp thông tin của NLĐ cho NSDLĐ trước khi giao kết HĐLĐ cũng như các trình tự, thủ tục ĐPCDHĐLĐ,... Dựa trên những phân tích về các vướng mắc, tác giả đề xuất các giải pháp nhằm hoàn thiện pháp luật về ĐPCDHĐLĐ. Các đề xuất này giúp tạo ra một cơ chế pháp lý rõ ràng, minh bạch và bảo vệ tốt hơn quyền lợi của NSDLĐ đồng thời đảm bảo quyền lợi hợp pháp của NLĐ;

Bài viết “Quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người sử dụng lao động” của tác giả Đinh Thị Chiến được đăng trên tạp chí Khoa học pháp lý Việt Nam số 09 năm 2019. Bài viết khoa học này phân tích và đánh giá các khía cạnh của

quy định pháp luật liên quan đến quyền của NSDLĐ trong việc ĐPCDHĐLĐ. Tác giả tập trung vào việc làm rõ các điều kiện và căn cứ pháp lý mà NSDLĐ cần tuân thủ khi thực hiện quyền ĐPCDHĐLĐ bao gồm việc phải có lý do chính đáng và tuân thủ các quy định về thời hạn báo trước cho NLĐ cũng như hạn chế việc lạm dụng quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng từ phía NSDLĐ. Ngoài ra, bài viết cũng đề cập đến những thách thức và bất cập phát sinh trong thực tiễn áp dụng các quy định về trường hợp ĐPCDHĐLĐ đồng thời đưa ra các đề xuất nhằm hoàn thiện pháp luật về vấn đề này để bảo vệ quyền lợi hợp pháp của cả NLĐ và NSDLĐ;

Bài viết “Quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người lao động theo quy định của Bộ luật Lao động năm 2019” của tác giả Đoàn Thị Phương Diệp đăng trên tạp chí Nghiên cứu lập pháp số 11 tháng 06 năm 2020. Bài viết khoa học này nghiên cứu và phân tích quy định pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ trong BLLĐ năm 2019 có so sánh, đối chiếu với BLLĐ năm 1994, BLLĐ năm 2012 và các quy định tương đồng về quyền này từ nhiều quốc gia trên thế giới. Bài viết nêu lên sự thay đổi mang tính đột phá trong chế định về HĐLĐ liên quan đến quyền được ĐPCDHĐLĐ, đặc biệt là quyền được ĐPCDHĐLĐ từ phía NLĐ. Trên cơ sở phân tích hai vấn đề về quyền được ĐPCDHĐLĐ của NLĐ và điều kiện để thực hiện quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ. Mặt khác, tác giả lại cho rằng trong bối cảnh pháp lý hiện nay thì NSDLĐ có khá nhiều các nghĩa vụ đối với NLĐ như nghĩa vụ tham gia bảo hiểm xã hội, bảo hiểm y tế, đảm bảo an toàn, vệ sinh lao động... Các nghĩa vụ này khá nặng nề với NSDLĐ để đổi lấy việc được quản lý, điều hành, khai thác sức lao động của NLĐ dẫn đến thực trạng là NSDLĐ tìm cách né tránh các nghĩa vụ trên bằng việc không giao kết HĐLĐ với NLĐ;

Bài viết “Quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người sử dụng lao động theo Bộ luật Lao động năm 2019” của tác giả Nguyễn Thanh Việt được đăng trên tạp chí Dân chủ và Pháp luật số 02 năm 2021. Bài viết khoa học này tập trung trình bày một trong những nội dung sửa đổi, bổ sung của BLLĐ năm 2019 có ảnh hưởng đến QHĐLĐ, cụ thể là về các điểm mới liên quan đến quyền ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ bao gồm các căn cứ ĐPCDHĐLĐ của NSDLĐ và trình tự thủ tục mà NSDLĐ phải tuân thủ khi ĐPCDHĐLĐ. Ngoài ra, tác giả còn phân tích những yếu

tổ pháp lý liên quan đến việc đảm bảo quyền lợi công bằng cho cả hai bên trong QHLD. Qua đó, bài viết đánh giá những thay đổi này đối với thực tiễn thi hành PLLĐ và bình luận về sự tác động đến QHLD ở Việt Nam;

Bài viết “Đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người lao động theo Bộ luật Lao động năm 2019” của tác giả Nguyễn Hữu Chí được đăng trên tạp chí Luật học số 05 năm 2021. Bài viết khoa học này phân tích, bình luận các quy định mới về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ theo BLLĐ năm 2019. Nội dung bài viết tập trung vào các vấn đề liên quan đến ĐPCDHĐLĐ của NLĐ như: căn cứ pháp lý mà NLĐ có quyền ĐPCDHĐLĐ cũng như các trình tự, thủ tục chấm dứt và hậu quả pháp lý khi NLĐ có hành vi ĐPCDHĐLĐ. Qua đó, tác giả chỉ ra những thay đổi quan trọng, các điểm khác biệt so với luật cũ và đánh giá tác động của những quy định mới này đối với quyền lợi của NLĐ đồng thời thảo luận về những thách thức mà các quy định này đặt ra cho thực tiễn quản lý lao động và doanh nghiệp. Tác giả khẳng định rằng các quy định mới đã mang lại nhiều lợi ích hơn cho NLĐ nhưng cũng yêu cầu sự cẩn trọng và tuân thủ nghiêm ngặt từ cả NLĐ và NSDLĐ;

Bài viết “Đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động theo Bộ luật Lao động năm 2019 và một số vấn đề đặt ra” của tác giả Nguyễn Thị Phương Thủy đăng trên trang tạp chí Công thương số 09 tháng 04 năm 2021. Bài viết khoa học này tập trung phân tích và nêu rõ một số điểm vướng mắc, chưa phù hợp với thực tế trong các quy định pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ và NSDLĐ, bao gồm các vướng mắc về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ, về quy định trợ cấp thôi việc, trợ cấp mất việc và về việc giải quyết hậu quả pháp lý của việc ĐPCDHĐLĐ trái pháp luật. Ngoài ra, tác giả cũng đề cập đến các khoảng trống trong việc bảo vệ quyền lợi của các bên trong trường hợp ĐPCDHĐLĐ cụ thể là việc thiếu quy định rõ ràng và minh bạch cũng như những rào cản pháp lý khiến việc thực thi quyền lợi trở nên phức tạp và khó khăn hơn trong các môi QHLD hiện nay;

Bài viết “Một số vấn đề về quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động của người lao động theo quy định của Bộ luật Lao động năm 2019” của tác giả Trịnh Thị Hằng đăng trên tạp chí Phát triển Khoa học và Công nghệ, mục Kinh tế - Luật và Quản lý số 05 năm 2021. Bài viết khoa học này tập trung phân tích một số vấn đề liên

quan tới quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ được quy định trong BLLĐ năm 2019, trong đó các vấn đề về căn cứ chấm dứt HĐLĐ, thời hạn báo trước khi ĐPCDHĐLĐ mà NLĐ cần phải tuân thủ bên cạnh các vấn đề về trợ cấp thôi việc, trợ cấp thất nghiệp được phân tích để làm nổi bật những điểm tiến bộ cũng như những tồn tại, vướng mắc làm ảnh hưởng tới cả NLĐ và NSDLĐ. Cuối cùng, tác giả đưa ra các đề xuất, kiến nghị một số giải pháp nhằm hoàn thiện quy định PLLĐ, tạo sự cân bằng và ổn định trong QHĐ cũng như đảm bảo quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ được thực hiện một cách công bằng và hợp lý;

Bài viết “Bình đẳng trong quyền đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động theo pháp luật lao động Việt Nam hiện hành” của tác giả Đinh Tiên Hoàng đăng trên tạp chí Công thương số 09 tháng 05 năm 2022. Bài viết khoa học này tập trung phân tích sự bình đẳng trong quyền ĐPCDHĐLĐ giữa NLĐ và NSDLĐ theo quy định của PLLĐ Việt Nam hiện hành. Tác giả trình bày các quy định pháp luật liên quan đến ĐPCDHĐLĐ của cả hai bên thông qua đó làm rõ sự khác biệt về quyền và nghĩa vụ giữa NLĐ và NSDLĐ. Ngoài ra, bài viết còn nhấn mạnh việc mặc dù PLLĐ hiện hành đã có nhiều cải thiện trong việc bảo vệ quyền lợi của NLĐ, nhưng vẫn còn tồn tại những bất cập và hạn chế, đặc biệt là trong việc đảm bảo sự bình đẳng giữa hai bên khi ĐPCDHĐLĐ. Từ đó, tác giả đưa ra một số kiến nghị để hoàn thiện hệ thống pháp luật nhằm tăng cường bảo đảm quyền lợi của NLĐ đồng thời cân bằng với quyền lợi của NSDLĐ qua đó hướng tới một QHĐ công bằng và bền vững hơn.

Đây là những công trình nghiên cứu bám sát luật thực định mang tính cập nhật cao, làm cơ sở tham khảo quý báu cho khóa luận. Qua việc nghiên cứu các công trình trên đây cho thấy, nhiều công trình đã làm rõ những vấn đề lý luận cơ bản và thực tiễn áp dụng các quy định về ĐPCDHĐLĐ qua các thời kỳ khác nhau. Tuy nhiên, nhìn chung trường hợp về ĐPCDHĐLĐ đã có rất nhiều công trình nghiên cứu khoa học về vấn đề này từ xưa đến nay. Nên có thể dễ dàng nhận thấy một điều ở tất cả các công trình này là đa số đều rút ra những kết luận giống nhau về thực trạng bất cập, lỗ hổng và chỉ ra các mặt còn thiếu sót, chưa thiết thực của những quy định PLLĐ về vấn đề ĐPCDHĐLĐ đã ban hành mà vẫn chưa thấy một bài viết, bài báo hay bài nghiên cứu nào đề cập đến sự tác động đa chiều, hài hoà về lợi ích và những bất cập

vẫn chưa được cập nhật nhưng từ rất lâu đã luôn hiện hữu trong sâu thẳm từ bên trong thực tiễn áp dụng của các quy định này.

Vì vậy, khóa luận này sẽ vừa kế thừa những kết quả nghiên cứu, đánh giá thực trạng về ĐPCDHĐLĐ ở góc độ lý luận của các công trình nêu trên vừa mang tính nghiên cứu, phân tích, đề xuất những giải pháp hoàn thiện pháp luật về ĐPCDHĐLĐ qua đó tạo nên những giá trị khoa học về cả mặt lý luận và thực tiễn. Đồng thời, đây cũng là công trình nghiên cứu khoa học đầu tiên đem tới cái nhìn sâu sắc hơn về trường hợp ĐPCDHĐLĐ tại TAND quận Bình Thạnh, đó là sự khác biệt của khóa luận này so với những công trình nghiên cứu khác.

3. Mục đích và mục tiêu nghiên cứu

3.1. Mục đích nghiên cứu

Khóa luận nhằm hệ thống hoá và phân tích các quy định pháp luật liên quan đến quyền và nghĩa vụ khi ĐPCDHĐLĐ của các bên trong QHĐ. Nghiên cứu này sẽ làm rõ những quy định hiện hành, cơ sở pháp lý và điều kiện để NLĐ hoặc NSĐLĐ có thể đơn phương chấm dứt hợp đồng hợp pháp cũng như hạn chế được tình trạng đơn phương chấm dứt hợp đồng trái pháp luật. Đồng thời, khóa luận còn nhằm tìm hiểu thực trạng, thực tiễn áp dụng các quy định pháp luật về vấn đề này thông qua các vụ việc, bản án được giải quyết tại TAND quận Bình Thạnh, từ đó nhận diện và đánh giá các vấn đề phát sinh, khó khăn và hạn chế rút ra từ trong quá trình giải quyết tranh chấp. Cuối cùng, đưa ra những đề xuất, kiến nghị nhằm hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả áp dụng trong thực tiễn qua đó giúp bảo vệ quyền lợi hợp pháp của các bên khi tham gia vào QHĐ đồng thời làm giảm thiểu sự phát sinh của các tranh chấp về trường hợp ĐPCDHĐLĐ này trong thị trường lao động hiện nay.

3.2. Mục tiêu nghiên cứu

Khóa luận được hoàn thành với ba mục tiêu cơ bản là:

Một là, làm sáng tỏ một số khái quát của vấn đề lý luận chung về ĐPCDHĐLĐ mà PLLĐ hiện hành quy định;

Hai là, đánh giá thực trạng, thực tiễn và quy trình giải quyết tranh chấp ĐPCDHĐLĐ tại TAND quận Bình Thạnh;

Ba là, đề xuất những định hướng hoàn thiện, nâng cao hiệu quả áp dụng và kiến nghị sửa đổi những quy định pháp luật về ĐPCDHĐLĐ trên cơ sở phù hợp với Hiến pháp và các quy định khác của pháp luật hiện hành.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng nghiên cứu

Đối tượng nghiên cứu của khóa luận là các vấn đề lý luận của pháp luật về ĐPCDHĐLĐ và thực tiễn thực hiện việc áp dụng pháp luật để giải quyết các tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ tại TAND quận Bình Thạnh.

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Phạm vi về nội dung: Khóa luận chủ yếu tập trung nghiên cứu các khía cạnh pháp lý của vấn đề ĐPCDHĐLĐ của cả NLĐ và NSDLĐ dựa trên cơ sở những quy định hiện hành của BLLĐ năm 2019 bao gồm về quyền và nghĩa vụ của NLĐ và NSDLĐ khi ĐPCDHĐLĐ cũng như phân tích các điều kiện, căn cứ, thủ tục và hệ quả pháp lý cần thiết của các trường hợp có thể xảy ra khi ĐPCDHĐLĐ từ phía NLĐ và NSDLĐ. Ngoài ra, khóa luận còn tiến hành thực hiện việc bình luận và đánh giá những lập luận pháp lý, nhận định, quyết định trong các bản án liên quan đến tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ đã được TAND quận Bình Thạnh xét xử và có tham chiếu đến các quy định của BLLĐ năm 2012 do hầu hết các vụ án đều liên quan đến BLLĐ năm 2012 mặc dù đến nay bộ luật này đã hết hiệu lực. Từ đây, khóa luận sẽ nhận diện được các vấn đề pháp lý và thực tiễn phát sinh trong quá trình áp dụng pháp luật qua đó đề xuất các định hướng, kiến nghị nhằm hoàn thiện những quy định pháp luật về ĐPCDHĐLĐ và nâng cao hiệu quả thực hiện trong thực tiễn dựa trên kết quả nghiên cứu.

Phạm vi về không gian: Khóa luận tập trung nghiên cứu về NLĐ và NSDLĐ đang làm việc, hoạt động trên địa bàn quận Bình Thạnh. Đây là nơi có phát sinh xảy ra các tranh chấp lao động về ĐPCDHĐLĐ mà đề tài đang đề cập tới. Đồng thời, khóa luận cũng chú trọng nghiên cứu các vụ án liên quan đến tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ được xét xử tại TAND quận Bình Thạnh, Thành phố Hồ Chí Minh. Đây là cơ quan tư pháp chính mà đề tài tập trung vào để phân tích các quyết định pháp lý và thực tiễn giải quyết các tranh chấp. Ngoài ra, khóa luận cũng nghiên cứu

các quy định trong BLLĐ 2019, BLLĐ 2012, Bộ luật Tố tụng dân sự (BLTTDS) 2015 và các nghị định, hướng dẫn, bản án, quyết định liên quan có quy định về ĐPCDHĐLĐ.

Phạm vi về thời gian: Từ khi BLLĐ năm 2019 có hiệu lực đến nay.

5. Phương pháp nghiên cứu

Khóa luận được sử dụng từ nhiều phương pháp nghiên cứu như sau:

Phương pháp phân tích, tổng hợp: thông qua quá trình xử lý dữ liệu nhằm sắp xếp, tóm tắt và phân tích kết hợp với hệ thống hóa lý thuyết nhằm làm rõ các quy định pháp luật về vấn đề ĐPCDHĐLĐ. Điều này bao gồm việc xác định các quyền và nghĩa vụ của NLĐ, NSDLĐ khi đơn phương chấm dứt hợp đồng cũng như các điều kiện, thủ tục, hệ quả pháp lý cần tuân thủ theo yêu cầu của pháp luật. Quá trình này không chỉ dừng lại ở việc phân tích các dữ liệu riêng lẻ mà còn bao gồm việc liên kết chúng lại với nhau để tạo ra bức tranh toàn diện hơn về vấn đề nghiên cứu, từ đó giúp đưa ra các kết luận chặt chẽ và có cơ sở vững chắc.

Phương pháp thu thập số liệu: tham khảo và thu thập các số liệu thống kê về tranh chấp trong lĩnh vực lao động cũng như số lượng các bản án, quyết định về trường hợp ĐPCDHĐLĐ do cơ quan có thẩm quyền là TAND quận Bình Thạnh công bố nhằm lấy dữ liệu thực tiễn quan trọng để tiến hành phân tích và thực hiện nghiên cứu.

Phương pháp nghiên cứu tài liệu: tiến hành thực hiện nghiên cứu các văn bản quy phạm pháp luật liên quan đến ĐPCDHĐLĐ bao gồm BLLĐ, các nghị định, thông tư, văn bản hướng dẫn của cơ quan Nhà nước có thẩm quyền và có sự tham khảo ý kiến từ các tác giả có nội dung nghiên cứu liên quan đến đề tài về ĐPCDHĐLĐ thông qua các luận văn, luận án, bài viết trên tạp chí, báo cáo khoa học, sách báo chuyên khảo và các trang mạng điện tử uy tín. Việc đối chiếu các tài liệu từ nhiều nguồn khác nhau giúp làm rõ sự khác biệt, bổ sung và củng cố các lập luận trong khóa luận, từ đó đưa ra những đánh giá sâu sắc và có tính phê bình cao hơn về đề tài đang nghiên cứu.

Phương pháp phân tích bản án: nghiên cứu, bình luận các bản án của TAND quận Bình Thạnh đã giải quyết tranh chấp về trường hợp ĐPCDHĐLĐ đã được công bố trước đó. Tập trung vào việc xem xét các tình huống, hoàn cảnh cụ thể của từng

vụ việc, các lập luận của hai bên trong vụ án và các căn cứ pháp lý mà Tòa án đã sử dụng để đưa ra phán quyết. Việc sử dụng phương pháp này sẽ giúp cung cấp một cái nhìn toàn diện và sâu sắc về vấn đề pháp luật và thực tiễn xét xử liên quan đến ĐPCDHĐLĐ tại quận Bình Thạnh.

Phương pháp so sánh: để thấy rõ được những nội dung, quy định của BLLĐ năm 2019 so với BLLĐ năm 2012 trước đây để nhận thấy được những sự phát triển và thay đổi về mặt quan điểm khi xây dựng pháp luật về ĐPCDHĐLĐ. Điều này giúp hiểu rõ hơn về xu hướng pháp lý và các điều chỉnh chính sách qua thời gian.

Phương pháp dự báo: nhằm để đưa ra những đề xuất, kiến nghị, giải pháp về việc hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả thực hiện pháp luật về ĐPCDHĐLĐ ở thời điểm hiện nay. Việc áp dụng phương pháp này sẽ không chỉ giúp đánh giá được tình hình hiện tại mà còn cung cấp các nhận định có giá trị về tương lai, từ đó đưa ra các giải pháp phù hợp để quản lý và điều chỉnh QHĐLĐ tại quận Bình Thạnh một cách hiệu quả.

Bên cạnh đó, khóa luận còn sử dụng một số phương pháp nghiên cứu khác như: phương pháp logic, phương pháp đối chiếu, phương pháp diễn dịch, phương pháp quy nạp, phương pháp liệt kê.

6. Ý nghĩa khoa học và giá trị ứng dụng của khóa luận

6.1. Ý nghĩa khoa học của khóa luận

Về phương diện lý luận, khóa luận này giúp nâng cao hiểu biết về quy định pháp luật liên quan đến việc ĐPCDHĐLĐ. Đồng thời, phân tích và đánh giá các vấn đề pháp lý, quy trình và quy định liên quan đến trường hợp ĐPCDHĐLĐ từ phía NLĐ và NSDLĐ qua đó xác định rõ ràng quyền và nghĩa vụ của các bên trong quá trình ĐPCDHĐLĐ.

Bên cạnh đó, cung cấp thông tin chi tiết về số liệu bản án, quyết định và quy trình thực hiện giải quyết tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ tại TAND quận Bình Thạnh. Tổng kết được những định hướng hoàn thiện pháp luật và nâng cao hiệu quả áp dụng pháp luật về ĐPCDHĐLĐ. Từ đó, đề xuất các giải pháp, kiến nghị cải thiện cơ chế, chính sách pháp luật liên quan đến việc ĐPCDHĐLĐ.

Ngoài ra, các kết quả nghiên cứu của khóa luận sẽ là tài liệu tham khảo trong quá trình giảng dạy, học tập cũng như thực thi hiệu quả pháp luật về quyền ĐPCDHĐLĐ của NLĐ và NSDLĐ.

Tóm lại, kết quả nghiên cứu của khóa luận góp phần củng cố và hoàn thiện các cơ sở khoa học, những vấn đề lý luận về ĐPCDHĐLĐ theo PLLĐ Việt Nam có giá trị tham khảo để các nhà lập pháp, các cơ quan có thẩm quyền, các cán bộ nghiên cứu vận dụng trong quá trình xây dựng và hoàn thiện pháp luật về ĐPCDHĐLĐ.

6.2. Giá trị ứng dụng của khóa luận

Về phương diện thực tiễn, khóa luận sẽ góp phần hỗ trợ cho các cơ quan tư pháp, cơ quan quản lý lao động và doanh nghiệp trong việc áp dụng đúng, hiệu quả các quy định pháp luật về trường hợp ĐPCDHĐLĐ cũng như giúp cho NLĐ và NSDLĐ hiểu rõ về quyền lợi và nghĩa vụ của mình trong quá trình ĐPCDHĐLĐ từ đó đảm bảo sự hài hòa, cân bằng lợi ích của các bên khi chấm dứt QHĐ một cách đơn phương.

Đồng thời tạo ra cơ sở pháp lý vững chắc, giúp giảm thiểu tranh chấp lao động, tăng cường tính công bằng trong QHĐ và khắc phục các vướng mắc, bất cập phát sinh trong thực tiễn áp dụng pháp luật khi giải quyết tranh chấp về ĐPCDHĐLĐ. Nâng cao chất lượng công tác tư vấn pháp luật và xử lý vụ án liên quan đến việc ĐPCDHĐLĐ tại TAND quận Bình Thạnh.

Tóm lại, kết quả nghiên cứu của khóa luận góp phần thể hiện thực tiễn áp dụng các quy định về ĐPCDHĐLĐ, qua đó đưa ra được các phương hướng, giải pháp cụ thể trong việc nâng cao hơn nữa hiệu quả thực hiện các quy định về ĐPCDHĐLĐ của các bên trong QHĐ, cũng như hiệu quả quản lý của cơ quan quản lý Nhà nước về lao động.

7. Bố cục của khóa luận

Ngoài lời cam đoan, danh mục từ viết tắt, mục lục, phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo, phụ lục trong khóa luận thì phần nội dung chính của khóa luận, bao gồm 03 chương:

Chương 1. Một số vấn đề lý luận chung pháp luật về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động.

Chương 2. Thực trạng pháp luật và thực tiễn giải quyết tranh chấp về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động tại Tòa án nhân dân quận Bình Thạnh.

Chương 3. Định hướng hoàn thiện, nâng cao hiệu quả áp dụng và kiến nghị sửa đổi quy định pháp luật về đơn phương chấm dứt hợp đồng lao động.